

Hilde Hauge

Håndverkertjenesteloven

Lovkommentar

 Denne utgivelsen finnes også på www.juridika.no

Håndverkertjenesteloven

Hilde Hauge

Håndverkertjenesteloven

Lov 16. juni 1989 om håndverkertjenester

Lovkommentar

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget 2022

ISBN 978-82-15-03062-3

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslagsdesign: ANTI / Erik Johan Worsøe Eriksen

Omslag: Universitetsforlaget

Sats: ottaBOK

Trykk: Aksell

Innbinding: Bokbinderiet Johnsen AS

Boken er satt med: Times LT Std 10,5/12,5

Papir: 90 g Amber Graphic 1,25

Forord

Håndverkertjenesteloven ble vedtatt 16. juni 1989 og trådte i kraft 1. januar 1990. Loven har, med noen få unntak, stått uendret siden vedtakelsen. Som kontraktslov lever håndverkertjenesteloven kanskje litt i skyggen av sine slektninger kjøpslovene, avhendingslova og bustadoppføringslova. Like fullt er det tale om en lov som kan ha stor praktisk betydning for forbrukere flest, hva enten det gjelder avtale om en bilreparasjon eller renovering av en bolig. Selv om loven direkte bare gjelder avtaler inngått mellom tjenesteyter som næringsdrivende og forbruker, kan en del av lovens bestemmelser anses å gi uttrykk for alminnelige prinsipper for håndverkertjenester.

Boken inneholder kommentarer til de enkelte paragrafene i loven, med omtale av relevant rettspraksis og praksis fra Forbrukerklageutvalget. Boken er søkt ajourført til oktober 2022.

En stor takk til professor Trygve Bergsåker som har lest og gitt innspill til en tidlig versjon av manuset. Takk også til forlaget, og særlig forlagsredaktør Kristiane Bjørkøy Fimland Solvin, som tålmodig og hjelpsomt har fulgt bokens tilblivelse fra start til slutt.

Feil og mangler står selvsagt for forfatterens regning.

Bergen, november 2022

Hilde Hauge

Innhold

Forord	V
DEL I INTRODUKSJON	13
Håndverkertjenesteloven og lovforarbeidene	15
Forholdet til annen kontraktslovgivning	16
Rettspraksis gjeldende håndverkertjenesteloven	18
Praksis fra Forbrukerklageutvalget	18
Den svenske konsumenttjänstlagen	19
EU/EØS-retten	19
Avtalerettslige spørsmål og forbrukeravtaleretten	19
Standardkontrakter	20
Tvisteløsning	21
DEL II KOMMENTARER TIL HÅNDVERKERTJENESTELOVEN	23
Kapittel I	
Virkeområde m.m.	25
§ 1. Alminnelig virkeområde.	25
1.0 Lovens virkeområde	25
1.1 Avtaler om bestemte tjenester mellom tjenesteyter i næringsvirksomhet og forbruker	27
1.2 Forbrukerbegrepet	32
1.3 Organisasjoner og offentlig virksomhet	35
1.4 Hvilke tjenester som omfattes	35
§ 2. Avgrensning mot kjøp.	39
1.0 Lovens avgrensning mot kjøp	39
1.1 Avtalen i sin helhet må anses som et kjøp	42
§ 3. Ufravikelighet.	43
§ 4. Risikoen for sending av meldinger.	46

Kapittel II	
Oppdraget	48
§ 5. Utføring og materialer.	48
1.0 Krav til tjenestens utføring	48
1.1 Fagmessig utføring og omsorgsplikt	49
1.2 Levering av materialer	59
1.3 Utføring av tjenesten på rimeligste måte	59
§ 6. Offentlige sikkerhetskrav.	61
§ 7. Plikt til å frarå.	62
1.0 Tjenesteyters frarådingsplikt	63
1.1 Fraråding før oppdraget er påbegynt	65
1.2 Frarådingsplikt under utføring av tjenesten	68
§ 8. Unnlatt fraråding.	70
1.0 Virkningen av misligholdt frarådingsplikt	70
1.1 Vederlagsfastsettelsen	70
1.2 Kostnadsdekning	71
§ 9. Tilleggsarbeid.	72
1.0 Tilleggsarbeid	72
1.1 Tjenesteyters plikt til å kontakte forbrukeren ved behov for tilleggsarbeid	74
1.2 Tjenesteyters rett til å utføre tilleggsarbeid	77
1.3 Tjenesteyters plikt til å utføre tilleggsarbeid	78
1.4 Fastsettelse av pristillegg	79
§ 10. Tiden for utføring.	80
1.0 Tiden for utføring	80
1.1 Tidspunktet for tjenestens avslutning	80
1.2 Avtalte frister for påbegynnelse eller fremdrift	85
Kapittel III	
Forsinkelse av tjenesten	87
§ 11. Forbrukerens krav ved forsinkelse.	87
§ 12. Reklamasjon.	88
1.0 Reklamasjonsplikt ved forsinkelse	89
§ 13. Rett til å holde betalingen tilbake.	92
1.0 Rett til å holde tilbake betaling	92
1.1 Tilbakeholdsrett ved forsinkelse og forventet forsinkelse	92

1.2	Tilbakeholdsrett ved avtalt forskuddsbetaling eller fortløpende betaling	93
§ 14.	Retten til å få tjenesten utført.	93
1.0	Retten til å fastholde avtalen	94
1.1	Utføring kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe	94
1.2	Bortfall av oppfyllelseskravet på grunn av passivitet	95
§ 15.	Heving.	96
1.0	Heving ved forsinkelse	96
1.1	Forsinkelse av vesentlig betydning	97
1.2	Hevingsrettens omfang	99
1.3	Forventet forsinkelse	101
§ 16.	Virkningene av heving.	101
1.0	Virkningene av heving	102
1.1	Heving av hele avtalen	102
1.2	Heving av den gjenstående delen av avtalen	103
1.3	Renter	104
Kapittel IV		
Mangler ved tjenesten		
		105
§ 17.	Når foreligger mangel.	105
1.0	Mangel	105
1.1	Mangelsvurderingen	105
1.2	Provisorisk utførelse av tjenesten	108
§ 18.	Opplysninger om tjenesten.	110
1.0	Opplysninger om tjenesten	110
1.1	Uriktige opplysninger	111
1.2	Innvirkning på avtalen	112
§ 19.	Manglende opplysninger.	113
1.0	Opplysningsplikt	113
1.1	Opplysningspliktens innhold	114
§ 20.	Tiden for mangelbedømmelsen.	115
1.0	Tidspunkt for mangelsbedømmelsen	116
1.1	Oppdragets avslutning	116
1.2	Forhold på forbrukerens side	117
1.3	Feil som oppstår etter oppdragets avslutning	117
§ 21.	Forbrukerens krav ved mangler.	119

§ 22. Reklamasjon	119
1.0 Krav til reklamasjon	120
1.1 Relativ reklamasjonsfrist	122
1.2 Absolutt reklamasjonsfrist	129
1.3 Bortfall av reklamasjonsinnsigelsen på grunn av tjenesteyters grove uaktsomhet eller uredelighet	132
1.4 Foreldelse etter foreldelseslovens regler	132
§ 23. Rett til å holde betalingen tilbake	134
§ 24. Retting av mangel	136
1.0 Tjenesteyters rett og plikt til å rette mangler	137
1.1 Forbrukerens krav om retting	138
1.2 Tjenesteyters defensive avhjelpsrett	142
1.3 Gjennomføring av rettingen	148
1.4 Tjenesteyters objektive ansvar for rettekostnadene	149
§ 25. Prisavslag	151
1.0 Prisavslag	151
1.1 Prisavslag dersom mangelen ikke blir rettet	152
1.2 Utmåling av prisavslag	153
§ 26. Heving	157
1.0 Heving	157
1.1 Formålet med tjenesten er vesentlig forfeilet	158
1.2 Heving for gjenstående del av tjenesten	160
1.3 Virkningen av heving	161
§ 27. Krav mot tidligere leverandørledd m.m.	161
1.0 Direktekrav	162
1.1 Krav mot tidligere yrkesleverandørledd	164
1.2 Ansvarsbegrensninger i tidligere ledd	166
1.3 Reklamasjon	167
1.4 Krav mot andre yrkesutøvere	167
1.5 Reklamasjonsfrist for tjenesteyters regresskrav	168
1.6 Ansvar for uriktig informasjon	168
Kapittel V	
Tjenesteyterens erstatningsansvar	170
§ 28. Erstatningsansvar for forsinkelse og mangel	170
1.0 Erstatningsansvar ved mangel og forsinkelse	170
1.1 Vilkårene for erstatning	172
1.2 Ansvar for tredjeperson som utfører tjenesten	177
1.3 Skyldansvar med omvendt bevisbyrde	178

§ 29. Annet erstatningsansvar.	179
1.0 Erstatningsansvar for tap som ikke skyldes forsinkelse eller mangel	179
1.1 Skader på tingen mens den var i tjenesteyters varetekt eller under hans kontroll	180
1.2 Andre tap som ikke er en følge av forsinkelse eller mangel	181
§ 30. Ansvarets omfang.	182
1.0 Erstatningsutmålingen	182
1.1 Erstatning tilsvarende det økonomiske tapet	183
1.2 Forbrukerens tapsbegrensningsplikt	191
1.3 Lemping	193
1.4 Tap i ervervsvirksomhet	195
§ 31. Normalerstatning for forsinkelse.	196
1.0 Avtale om normalerstatning (dagmulkt)	196
1.1 Tap og ulempe som følge av forsinkelsen	198
1.2 Unntak fra normalerstatning	200
Kapittel VI	
Forbrukerens ytelse (betaling, medvirkning)	202
§ 32. Fastsetting av prisen.	202
1.0 Fastsetting av prisen for tjenesten	202
1.1 Fastsettelse av pris hvis den ikke følger av avtalen	203
1.2 Prisgrense ved prisoverslag	207
1.3 Innholdet i en prisangivelse	208
1.4 Prisfastsettelse hvis tjenesten ikke er utført på rimeligste måte	210
§ 33. Pristillegg.	211
1.0 Pristillegg	211
1.1 Tilleggsarbeid, ekstra materialer og arbeid	211
§ 34. Forundersøkelse o.l.	214
§ 35. Betaling ved uhell.	217
§ 36. Regning og gebyrer.	218
1.0 Regning og gebyrer	218
1.1 Forbrukerens krav på spesifisert regning	218
1.2 Forbud mot visse gebyrer	220
1.3 Forbrukerens reklamasjonsplikt ved uenighet om pris	221
§ 37. Betalingstid.	222
1.0 Tiden for betaling	222

1.1	Betalingstiden dersom den ikke følger av avtalen	223
1.2	Utskutt betalingstid ved krav om spesifisert regning	223
§ 38.	Forbrukerens medvirkning m.m.	224
1.0	Forbrukerens medvirkningsplikt	224
Kapittel VII		
Forbrukerens avbestilling		226
§ 39.	Avbestillingsadgangen.	226
1.0	Forbrukerens avbestillingsadgang	226
1.1	Hel eller delvis avbestilling før eller etter at arbeidet er påbegynt ..	227
1.2	Begrensning i avbestillingsretten	228
§ 40.	Avbestillingsansvaret.	229
1.0	Virkningen av avbestilling	229
1.1	Vederlag for utført arbeid	230
1.2	Erstatning for det økonomiske tapet som følge av avbestillingen ..	231
1.3	Avtale om normalerstatning (avbestillingsgebyr)	234
Kapittel VIII		
Forsinkelse på forbrukerens side		237
§ 41.	Tjenesteyterens krav ved forsinkelse.	237
1.0	Tjenesteyters krav ved forbrukerens forsinkelse	237
§ 42.	Stansing av arbeidet.	237
1.0	Tjenesteyters rett til å stanse arbeidet	238
1.1	Stansing av arbeidet ved forsinket betaling	238
1.2	Tjenesteyters krav på erstatning	239
1.3	Stansing ved forbrukerens manglende medvirkning	239
§ 43.	Heving.	240
1.0	Heving ved forsinket betaling eller medvirkning	241
1.1	Heving for den gjenstående delen av avtalen	241
1.2	Krav til reklamasjon der tjenesten er betalt	243
§ 44.	Oppgjøret ved heving.	243
1.0	Hevingsoppgjøret	243
1.1	Betaling som ved avbestilling den dagen hevingen fant sted	243
1.2	Renter	244
§ 45.	Rente og rentetaperstatning.	244
§ 46.	Tilbakeholdsrett.	245

§ 47. Omsorgsplikt og salgsrett.	247
1.0 Tjenesteyters omsorgsplikt og salgsrett	247
1.1 Omsorgsplikt	247
1.2 Salgsrett	248
Kapittel IX	
Ikrafttredelse	250
§ 48. Ikrafttredelse.	250
Kilder	251
Litteratur	251
Lover	253
Forskrifter	258
EU-direktiver	259
Internasjonale konvensjoner	259
Offentlige dokumenter	260
Svenske lovforarbeider	260
Dommer og avgjørelser	260
Stikkord	268

Del I

Introduksjon

Håndverkertjenesteloven og lovforarbeidene

Håndverkertjenesteloven ble vedtatt 16. juni 1989, med ikrafttredelse 1. januar 1990, og gjelder avtaler om arbeid på ting eller fast eiendom mellom en oppdragsgiver som er forbruker, og en oppdragstaker som er næringsdrivende.¹ I fremstillingen her blir avtalepartene omtalt som henholdsvis forbruker og tjenesteyter. Håndverkertjenesteloven gjelder for et vidt spekter av kontrakter, alt fra avtale om rensing av et klesplagg til entrepriser som faller utenfor bustadoppføringslovas anvendelsesområde. Før lovreguleringen i håndverkertjenesteloven måtte tvister om håndverkertjenester løses med utgangspunkt i alminnelige kontraktsrettslige prinsipper for tjenestetypen hvis partene ikke hadde regulert spørsmålet i avtale. Det eksisterte heller ikke noe særskilt forbrukervern for avtaletypen.

Håndverkertjenesteloven kan som andre forbrukerkontrakslover som hovedregel ikke fravikes til ugunst for forbrukeren.² Sammenlignet med nyere forbrukerlovgivning som bygger på EU-direktiver, slik som forbrukerkjøpsloven, kan det hevdes at håndverkertjenesteloven i forholdvis begrenset grad inneholder lovbestemmelser som gir forbrukeren en materielt sterkere stilling enn det som ville fulgt av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper for avtaletypen. Håndverkertjenestelovens bidrag til styrket forbrukervern er derfor kanskje først og fremst lovens ufravikelighet og det forhold at kodifisering av ulovfestede regler styrker forbrukernes forutberegnelighet, noe som igjen kan gjøre det enklere for forbrukerne å håndheve sine retter.³

Håndverkertjenesteloven gjelder ikke for håndverkertjenester mellom næringsdrivende eller mellom to private parter. En del av bestemmelsene bygger imidlertid på alminnelige prinsipper, og det kan også være aktuelt å bruke enkelte av bestemmelsene analogisk.⁴

Lovforarbeidene gir ofte god veiledning ved tolking av bestemmelsene i loven. Forbrukertjenesteutvalgets innstilling *NOU 1979: 42 Forbrukertjenester* bygget ved sitt lovutkast på den alminnelige kontraktsretten og alminnelige prinsipper for tjenesteavtaler før kjøpsloven 1988. I odelstingsproposisjonen *Ot.prp. nr. 29 (1988–1989)* ble det gjort flere justeringer med den begrunnelse at man ønsket å ha samme løsning som etter kjøpsloven 1988, og det vises en del steder også direkte til kjøpslovens forarbeider.⁵ Ved bruk av forarbeidene som rettskilde er det derfor viktig å være oppmerksom på mulige endringer som kan ha skjedd fra Forbrukertjenesteutvalgets innstilling til odelstingsproposisjonen. Et sentralt eksempel på dette er kravet til fagmessig utføring av tjenesten som følger av håndverkertjenesteloven § 5. Etter Forbrukertjenesteutvalgets lovutkast skulle kravet til fagmessig utføring være fravikelig, mens det ved departementets behandling uttrykkelig ble lagt til grunn at kravet til fagmessig utføring av tjenesten ikke skulle kunne fravikes ved avtale.⁶

1 Lov om håndverkertjenester m.m. for forbrukere 16. juni 1989 nr. 63 (håndverkertjenesteloven) § 1.

2 Håndverkertjenesteloven § 3.

3 Se nærmere om Forbrukertjenesteutvalgets vurdering av behovet for lovgivning NOU 1979: 42 s. 8–9 og s. 12–13.

4 Se noe nærmere om analogisk anvendelse av loven under kommentarene til håndverkertjenesteloven § 1 punkt 1.0.

5 Se for eksempel departementets behandling av kontrollansvaret i håndverkertjenesteloven § 28, der det vises direkte til kjøpslovens forarbeider, jf. *Ot.prp. nr. 29 s. 45–49 og s. 92–93*.

6 Se nærmere om dette under kommentarene til håndverkertjenesteloven § 5.

Forholdet til annen kontraktslovgivning

Håndverkertjenesteloven ble vedtatt vel ett år etter kjøpsloven, som ble vedtatt 13. mai 1988. Kjøpsloven ble, som kjent, utformet etter mønster av FN-konvensjonen 11. april 1980 om kontrakter for internasjonale løsørekjøp (CISG) som gjelder som norsk lov. Håndverkertjenesteloven er en av flere forbrukerkontrakslover som kom til i kjølvannet av kjøpsloven. Denne lovgivningen omfatter i tillegg avhendingslova 1992, bustadoppføringslova 1997 og husleieloven 1999. Lovene regulerer ulike kontraktstyper, men har det til felles at de i stor grad har hatt kjøpsloven som modell. I tillegg bygger forbrukerkjøpsloven 2002 også langt på vei på kjøpslovens modell, men slik at loven har en del særskilte bestemmelser som bygger på implementering av forbrukerkjøpsdirektivet (1999/44 EF).⁷ Et siste skudd på stammen er lov om levering av digitale ytelser 17. juni 2022 nr. 56.⁸ Loven gjennomfører direktiv 2019/770 EU om visse aspekter af aftaler om levering af digitalt indhold og digitale tjenester, men inneholder også regulering av en del spørsmål som faller utenfor direktivets reguleringer.⁹ Også digitalytelsesloven bygger grunnleggende sett på kjøpslovens modell.

Det forhold at både håndverkertjenesteloven og de øvrige forbrukerkontrakslovene er utformet med kjøpsloven som modell, kan ha betydning for rettskildebruken ved tolking av bestemmelsene i håndverkertjenesteloven.

For det første er det, som nevnt, slik at det i odelstingsproposisjonen til håndverkertjenesteloven flere steder vises til forarbeidene til kjøpsloven, særlig Ot.prp. nr. 80 (1986–1987), ved fremstillingen av innholdet i ulike bestemmelser. I slike tilfeller kan man se det slik at forarbeidene til kjøpsloven mer direkte autoriseres som kilde til tolking av håndverkertjenesteloven. I forarbeidene er det også noen steder vist til at en bestemmelse er tenkt å ha det samme innhold som den tilsvarende bestemmelsen i kjøpsloven.¹⁰ Også ved dette gis kjøpslovens kilder en mer direkte autoritet. Til tross for dette må det has i mente at det gjelder regulering av to ulike avtaletyper. Generelle henvisninger til kjøpslovens forarbeider innebærer ikke nødvendigvis at lovgiver særskilt har vurdert om uttalelsene i disse forarbeidene på alle punkter er treffende for håndverkertjenester.

For det andre er det slik at med tanke på kontraktstype er det bustadoppføringslova som ligger håndverkertjenesteloven nærmest, særlig når det gjelder entrepriseauftaler som faller utenfor bustadoppføringslovas anvendelsesområde.¹¹ Bustadoppføringslova bygger på kjøpslovens modell, men den viderefører også løsninger som er nedfelt i håndverkertjenesteloven, og som gjelder for tjeneste- og entreprisekontrakter. I forarbeidene til bustadoppføringslova vises det dels direkte til reguleringene i håndverkertjenesteloven, og

7 Det foreligger per i dag et forslag til endring av forbrukerkjøpsloven for å gjennomføre direktiv 2019/771 EU om visse aspekter af aftaler om salg af varer, om ændring af forordning (EU) 2017/2394 og direktiv 2009/22/EF og om ophævelse af direktiv 1999/44/EF, se Høringsnotat 14. juni 2021 Snr. 21/3567.

8 Loven trer i kraft 1. januar 2023.

9 Eksempel på dette er bestemmelsen om utmåling av erstatning for ikke-økonomiske ulemper i digitalytelsesloven § 48 andre ledd.

10 Se for eksempel forarbeidene til håndverkertjenesteloven § 14 der det til tross for fraværet av en uttrykkelig regulering er lagt til grunn at bestemmelsen skal forstås i samsvar med kjøpsloven § 23 (1) og (2), jf. Ot.prp. nr. 29 (1988–1989) s. 80.

11 Forholdet mellom anvendelsesområder for håndverkertjenesteloven og bustadoppføringslova er noe nærmere omtalt under kommentarene til håndverkertjenesteloven § 1 punkt 1.4.

i den utstrekning lovreguleringen av enkeltspørsmål er sammenfallende, eller i hovedsak sammenfallende, må uttalelser i forarbeidene til bustadoppføringslova være relevante også for tolkingen av håndverkertjenesteloven. For tolking av håndverkertjenesteloven har slike uttalelser imidlertid karakter av etterarbeider som i utgangspunktet har mindre vekt enn håndverkertjenestelovens egne forarbeider. Hensynet til sammenheng og konsekvens er imidlertid sentralt i kontraktsretten, og i tilfeller der det ikke foreligger motstrid, er det god grunn til å legge vekt også på forarbeider til tilsvarende bestemmelser i bustadoppføringslova. Bustadoppføringslova er dessuten åtte år yngre enn håndverkertjenesteloven og fanger på noen punkter opp samfunnsutviklingen i tiden etter håndverkertjenestelovens vedtakelse. I den sammenheng er det særlig grunn til å nevne at bustadoppføringslova direkte tar for seg miljøhensyn både i selve loven og i lovforarbeidene.¹² Rettslige reguleringer i bustadoppføringslova som hensyntar samfunnsutviklingen, vil kunne være relevante også ved tolkingen av bestemmelser i håndverkertjenesteloven.

Mens det ikke foreligger høyesterettspraksis om håndverkertjenesteloven, er det avsagt flere dommer som gjelder anvendelsen av bustadoppføringslova. Høyesterettspraksis gjeldende bustadoppføringslova vil være særlig relevant når det tas stilling til innholdet i bestemmelser i bustadoppføringslova som bygger på tilsvarende bestemmelser i håndverkertjenesteloven. Se i denne sammenheng særlig *HR-2016-761-A* (Reitan) som gjaldt spørsmålet om en opplysning om pris skulle anses som en uforpliktende pris eller et prisoverslag.¹³

For det tredje betyr det at siden kontraktslovene er utformet med kjøpsloven som modell, kan de ulike lovene i mange sammenhenger anses å bygge på alminnelige kontraktsrettslige prinsipper. Hensynet til konsekvens tilsier at lovbestemmelser som regulerer samme spørsmål på en i hovedsak sammenfallende måte, bør tolkes på samme måte dersom det ikke er rettskilder eller særtrekk ved den aktuelle kontraktstypen som tilsier en annen løsning. Det betyr at for reguleringer som er felles, eller langt på vei felles, vil rettskilder knyttet også til de øvrige kontraktslovene være relevante. Hensynet til konsekvens vil gjøre seg gjeldende også dersom man skal ta stilling til rettsspørsmål som ikke er direkte regulert i loven. Avgjørelsen i *HR-2018-392-A* (Ringmurdommen) om prisavslag for ikke-økonomisk tap etter bustadoppføringslova § 33 er et eksempel på denne typen argumentasjon.

For det fjerde kan forbrukerkjøpsloven ha en særlig betydning ved at den, per nå, er den nyeste forbrukerkontraktsloven og dermed må antas å være den loven som best gir uttrykk for utviklingstrekk med tanke på forbrukervern. Forbrukerkjøpsloven inneholder dels bestemmelser som gjennomfører forbrukerkjøpsdirektivet (1999/44 EF) og forbrukerrettighetsdirektivet (2011/83 EU).¹⁴ I slike tilfeller er det tale om reguleringer som lovgiver har vært folkerettslig forpliktet til å gjennomføre i norsk lov. Slike bestemmelser kan ikke uten videre anses å ha direkte betydning ved tolking av håndverkertjenesteloven. Dette har dels sammenheng med at bestemmelsene kan ha en nokså positivrettslig karakter. Hensynet til konsekvens og hensynet til utviklingen av forbrukervernet tilsier likevel at reguleringer i forbrukerkjøpsloven som gjennomfører forbrukerdirektiver,

12 Se bustadoppføringslova § 7. Om miljøhensyn, se noe nærmere under kommentaren til håndverkertjenesteloven § 5 punkt 1.0.

13 Avgjørelsen omtales nærmere under kommentarene til håndverkertjenesteloven § 32 punkt 1.3.

14 Ved gjennomføring av direktiv 2019/771 EU vil det bli gjort en del endringer i forbrukerkjøpsloven.

ikke per definisjon er irrelevante når man skal ta stilling til rettsspørsmål der håndverkertjenesteloven gjelder. Et eksempel som ikke direkte gjelder håndverkertjenesteloven, er avgjørelsen i *Rt. 2010 s. 103* (Kistebakkane) der reklamasjonsfristen på to måneder i forbrukerkjøpsloven § 27 ble tillagt betydning for fastsettelse av reklamasjonsfristen etter avhendingslova § 4-19.

Rettspraksis gjeldende håndverkertjenesteloven

Det foreligger, som nevnt, per i dag ikke avgjørelser fra Høyesterett som direkte gjelder anvendelsen av håndverkertjenesteloven.¹⁵ En mulig grunn til dette kan være at det er tale om en lov som ikke reiser vanskelige tolkingsspørsmål, og at tvistene ofte i første rekke gjelder det bevismessige. Sammenlignet med bustadoppføringslova vil håndverkertjenesteloven også typisk gjelde lavere tvistesummer, noe som kan ha betydning for hvilken prosessrisiko partene er villige til å ta.

Omfanget av avgjørelser fra lagmannsrettene og tingrettene om tvister etter håndverkertjenesteloven er mer omfattende. Et utgangspunkt er at underrettsavgjørelser først og fremst kan ha betydning som rettskilde i kraft av argumentasjonsverdien. Underrettspraksis som har bidratt til en festnet rettsoppfatning, kan ha større vekt. I boken her brukes avgjørelser fra underinstansene først og fremst som illustrasjon av aktuelle problemstillinger og argumentasjonsmønstre. Dersom det foreligger en mer omfattende og enhetlig praksis for et rettsspørsmål, vil det likevel i praksis ha en viss rettskildemessig vekt: Så lenge Høyesterett ikke har tatt stilling til et spørsmål, tilsier hensynet til forutberegnelighet at underinstansene hensyntar en relativt ensartet underrettspraksis så lenge det ikke er andre tungtveiende kilder som taler mot den løsning som er lagt til grunn.

Praksis fra Forbrukerklageutvalget

Forbrukerklageutvalget (tidligere Forbrukertvistutvalget) har kompetanse til å behandle tvister etter håndverkertjenesteloven.¹⁶ Det er en relativt rikholdig praksis fra utvalget som omfatter alt fra avtaler om rengjøringstjenester til omfattende oppussingsarbeider på fast eiendom. Praksis fra utvalget har begrenset vekt som rettskilde. Se likevel *Rt. 2007 s. 1274* (Mobiltelefon) som gjaldt spørsmål om den absolutte reklamasjonsfristens lengde etter forbrukerkjøpsloven § 27 andre ledd ved reklamasjon over mangel ved en mobiltelefon. Høyesterett la i denne saken «en viss vekt på at Forbrukertvistutvalget siden 1999 i en rekke avgjørelser har lagt til grunn en fem års reklamasjonstid for mobiltelefoner» (avsnitt 45).

Mange tvister som behandles av Forbrukerklageutvalget, særlig slike som gjelder mindre beløp, blir ikke brakt videre til domstolene. Fast praksis fra Forbrukerklageutvalget vil derfor kunne ha en informasjonsverdi med tanke på hvordan fremtidige tvister kan bli avgjort dersom saken avgjøres endelig i Forbrukerklageutvalget.

I fremstillingen brukes avgjørelser fra Forbrukerklageutvalget først og fremst som illustrasjonsmateriale. Det antydes likevel enkelte steder at det kan foreligge en mer eller mindre ensartet praksis fra Forbrukerklageutvalget. At det påvises en ensartet praksis, er

15 Se likevel kjennelse HR-2018-1130-A som gjaldt spørsmål om rettskraft.

16 Se forbrukerklageloven § 1.

Boken er en lovkommentar til håndverkertjenesteloven, med grundige kommentarer til lovens enkelte bestemmelser, og inneholder omfattende henvisninger til relevante rettskilder, herunder lagmannsrettspraksis og praksis fra Forbrukerklageutvalget.

Lovkommentaren behandler dyptgående de lovreguleringene som er særskilte for håndverkertjenester, slik som kravet til fagmessig utføring, frarådingsplikt, tilleggsarbeid og vederlagsfastsettelse. I kommentarene gjør forfatteren også rede for høyesterettspraksis fra tilgrensende kontraktsområder som er relevant for tolkningen av håndverkertjenesteloven. Hun viser også til EU-direktiver som kan ha betydning for avtaler om håndverkertjenester.

Boken er nyttig for advokater, dommere, forbruker- og bransjeorganisasjoner og andre som har behov for å sette seg inn i håndverkertjenesteloven.

Hilde Hauge er professor ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen og har avtalerett, obligasjonsrett og allmenn formuerett som sine sentrale fagfelt. Hauge har siden 2009 vært nestleder i Forbrukerklageutvalget, som behandler blant annet tvister etter håndverkertjenesteloven.

📖 *Denne utgivelsen finnes også på www.juridika.no*

 Universitetsforlaget

ISBN 978-82-15-03062-3

